

Dubbel eigenaarschap met formatief evalueren

Midden in de coronacrisis starten met een proces naar formatief evalueren? Op vmbo Volt! Toekomstmakers deden ze het. Samira Kamli is wiskundedocent en de initiator van het proces, tot groot plezier van schoolleider Sebastian Blanck. Samen vertellen zij over toekomstvaardigheden, olievlekken en dubbel eigenaarschap.

DOOR MARJOLEIN VAN DIJK

Sebastian is sinds anderhalf schoolleider van Volt! Toekomstmakers. Onder zijn gedreven leiding bevindt de school zich in een veranderproces van docentgestuurd naar leerlinggestuurd onderwijs. “De toekomst is onvoorspelbaar. Dit betekent dat onze leerlingen veel baat hebben bij eigenaarschap, zelfredzaamheid en geloof in het eigen kunnen. Met 16, 17 jaar gaan ze al de grotemensenwereld in. Een pittige overgang. Bedrijven willen het liefst mensen die ze zelf iets kunnen leren. Mensen die in staat zijn zichzelf kennis en vaardigheden toe te eigenen. Dan is het zo belangrijk dat leerlingen zelf regie kunnen nemen over het eigen leren. Dat ze weten hoe je je eigen doelen stelt en dat je aandacht voor het proces nodig hebt. Eigenaarschap is dan ook een van de vier speerpunten waar we mee aan de slag gaan.”

Meer dan een cursus

Afgelopen maart startte de school met de cursus formatief evalueren, met Rob Glandorf als enthousiaste trainer. De training bestaat uit vijf bijeenkomsten en deelnemers hebben toegang tot een online leeromgeving. “Ik had 13 enthousiaste collega’s gevonden. Eerst dachten we het wel even voor de vakantie te doen,” lacht Samira. “Toen kwamen we erachter dat het beter

“Formatief evalueren gaat om eigenaarschap van de leerlingen én van de docenten.”

was om de laatste twee bijeenkomsten naar het nieuwe schooljaar te verschuiven. De cursus is gericht op de praktijk. We krijgen theorie, handvatten en voorbeelden aangereikt. Het is de bedoeling dat we alles toepassen in de klas en erop reflecteren.

Het is een cyclische manier van werken. Alles wat we aan strategieën toepassen, nemen we op in het online portfolio. Wat heb ik gedaan, wat ging goed, wat lukte nog niet? Het hele leerproces gaat onder de loep. Daar heb je tijd voor nodig.”

Zichtbaar zelfstandig

Alles is erop gericht om de leerlingen zoveel mogelijk verantwoordelijk te laten zijn voor het eigen leerproces. Hoe ziet dat er concreet uit in de klas? Samira: “We zijn nog volop in ontwikkeling hoor. Maar wat we in ieder geval hebben ingevoerd is een systeem van kaartjes met een rode en een groene kant. De leerlingen houden de kaartjes omhoog als ik vraag of een leerdoel is behaald. Zo kan ik een oogopslag zien of ik het leerdoel beter nog even kan laten terugkomen of niet. Of dat ik wat individuele aandacht geef, als er maar een paar rode kaarten zijn. De leerlingen vinden het prettig. Het is ook de sfeer er omheen. Ik maak heel duidelijk: we zitten hier om met en van elkaar te leren. Het is niet erg als je iets nog niet begrijpt. Het gaat erom dat je je leerdoel haalt. Ik merk aan de leerlingen dat de zelfstandigheid toeneemt. Ze weten steeds beter wat ze willen. ‘Mag ik m’n oortjes indoen en zelfstandig aan de slag gaan?’ Dat soort vragen krijg ik nu. Ze beoordelen zelf of ze zelfstandig willen werken of dat ze mijn instructie nodig hebben.”

De brug naar de toekomst

“Onze leerlingen zijn soms heel gefocust op een bepaald cijfer dat ze in hun hoofd hebben om te halen. We proberen ze te laten inzien dat een leerdoel belangrijker is dan een cijfer. Als je je leerdoel haalt, dan komt je cijfer vanzelf. Het gaat om de weg erheen,” legt Samira uit. Sebastian vult aan: “Ik denk dat formatief evalueren veel bijdraagt aan het ‘toekomst maken’, waar onze school voor staat. Als leerlingen begrijpen wat leerstrategieën en leerdoelen zijn, kunnen plannen en snappen dat het niet alleen om de output gaat, dan zijn ze veel zelfstandiger. In al onze opleidingen zie je dat alles constant verandert. Van zorgrobots tot aan duurzame energie, we weten niet waar het precies naartoe gaat. Je hebt vaardigheden nodig om daar goed op te reageren.”

Sebastian Blanck en Samira Kamli

Een olievlek aan schoolontwikkeling

Sebastian: “Ik ben heel blij dat we met formatief evalueren zijn gestart. Voor dit jaar is het belangrijk dat we in de praktijk brengen wat in de cursus is geleerd. We hebben nu een voorhoede van collega’s die het al een keer hebben gedaan. Zij kunnen dit verder uitdragen, zodat het als een olievlek door de school gaat. Dat mag ook best wat tijd kosten. Het is wel een mooie standaard als straks iedereen de basiscursus heeft gevolgd. Maar niet te snel, want we merken dat het echt veel impact heeft. Onze koers sluit ook mooi aan op de uitkomsten van het waarderend onderzoek. We hebben alle leerlingen laten screenen op cognitie, vaardigheden en welbevinden. Hier kwam uit dat onze leerlingen er echt behoefte aan hebben om meer zelfredzaam en zelfstandig te zijn. Dit speelt in de hele scholengroep. Het bestuur wil ontwikkelingsgericht leren als grondhouding zien in alle scholen. Daar passen wij precies in. En daar past formatief evalueren ook precies in. Het lijkt iets kleins, maar het is aan alles verbonden. Het ondersteunt de ontwikkeling van onze school, maar ook van de hele scholengroep. Dit wordt voor onze collega’s ook steeds duidelijker.”

Dubbel eigenaarschap

Met en van elkaar leren is het devies. Dit gaat niet alleen op voor de leerlingen. Ook de docenten kijken bij elkaar in de keuken en wisselen ervaringen uit in teams. Samira: “Wij leren eigenlijk

hetzelfde als wat we onze leerlingen leren. We stellen leerdoelen en reflecteren op het proces naar dat doel. Dit vraagt van collega’s dat ze openstaan en zich kwetsbaar opstellen. Je moet bereid zijn om je ontwikkeling met andere collega’s te delen. Soms lukt iets niet en is het nodig om over je gêne heen te stappen. We zijn in een ingewikkelde tijd een nieuwe uitdaging aangegaan, omdat we met z’n allen onze leerlingen voorop willen stellen. Als we daarvoor onze kennis en vaardigheden moeten vergroten, dan doen we dat. Ik wil mijn collega’s een groot compliment geven. Ik ben echt trots.” ●

Ook aan de slag met formatief evalueren? Maak je keuze uit het aanbod van de CED-Groep.

- cursus Formatief evalueren
- boek Zeven Strategieën voor formatieve evaluatie
- advies van een van onze experts

TIP: Formatief evalueren staat op de menukaart van het NPO

Ben je benieuwd hoe jouw school ervoor staat met formatief evalueren? Vul dan de Quickscan in <https://www.cedgroep.nl/advies/formatief-toetsen-en-evalueren>